

שם הגדולים השלם

להגאון המפורסם נר המערבני, ליש ולביא, חכם עדיף מנביא
מרן חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל

עם הגהות יקרות, פעם בא בארוכה בהגה' "שארית ציון",
פעם בא בקצרה בהגה' "מנחם ציון", וגם שמות גדולי
עיר קראקא בקונטרס "פליטת סופרים" אשר לא
נזכרו ב"שם הגדולים", והוא כעת מפתח
לתולדות חכמי ישראל, וכן תולדות
המחבר ז"ל בקונטרס "תו חיים"
מאת מנחם מאנדל ברי"ף ז"ל מקראקא

וקונטרס הערות בדברי ימי גדולי וחכמי ישראל
מהגה"ג מוהר"ר צדוק הכהן זצ"ל מלובלין

נדפס מחדש עם הוספות רבות והגהות יקרות
אשל הגדולים

מאת הרב הגאון המפורסם בנש"ק
מוהר"ר אלעזר ליפא גרמנהויז שליט"א
אב"ד מיקלויב-פרוכניק, וכעת בברוקלין

וגם הוספנו הגהות על "שם הגדולים" מכת"י
החכם מרדכי שמואל גיראנדי ס"ט מפדבא

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח

www.daat.ac.il

הסכמות

ר"בא דאומתא, אסקולוסתיקא דאוריחא, ליתא ואריחא, יקרין מלי ארעתא, הוד והרתתא ורדא כלילתא, הנות מיונתא, זהורית לבינתא, נכנא דברכתא, סיהרא באשלמותא, שורא המתא, הנימ אליהו חזן סי"ט, האכריק אלכסנדריא של מצרים יע"א (מלכא צבי ביקרין, חכם באשי יתקרי) בהמ"ח שו"ת תעלומות לב:

ב"ה

אנכי בדרך נחני ה' פה העיר המהוללה עובי קראקא יע"א לאסיפת הרבנים הקדושה, ובא לפני מעי הרב וכו' כמזהר"י מנחם מאנדל קרענגיל נ"י אשר כבר הוציא לאור חבורים נחמדים ס' טירת כסף וס' שערי גאולה וכו' ועתה עומד על מכבש הדפוס ספר "שם הנדולים השלם" להגאון חיד"א ו"ל עם הנוספות שלא באו כפי הנזכר הוסף מהלוי מעי המושל עם הגהות והערות נחמדות הכי קרא שמם הגה' מנחם ציון, נשש לבי בקרבי בראותי כי המלאכה אשר בה כוננו ידיו הוא דבר חשוב שקובע ברכה לעצמו, כי הוא ביוקר על מה שכתוב בספר וידיו רב לו בנוספות חדשות, ובכן לפעלא טבא אמרינן איישר חיליה, יהי ה' אתו ויעל, וישלח עזרו מקדש לברך על המוגמר, ויפוצו מעינותיו החוצה להוציא לאור ספרים רבים ונכבדים כברכת המדבר, לכבוד הרב המחבר נ"י. — פה עובי קראקא יע"א בש"א לחודש מנחם אב סדר ואהבך וברכך והרבך, דהאי שתא מבורכת לפיג, והוא

הצ' אליהו חזן סי"ט

חוקק בעובי אלכסנדריא של מצרים יע"א.

הסכמה מהגאון הנדול, שבה עוז ומנדול, מנורה הטהורה, מי כמוהו מורה, קופת הרוכלין, מרגליתא מעליותא, גלי עמיקתא ומסתרתא, שושילתא דיוחסא וכו' כקש"ת מו"ה מאיר הכהן ראפאפארט שלישי"א מלפנים אכר"ק לוקאווי, וכעת ראברפ"ק קראקא יצ"ו:

ב"ה

העיר ה' את רוח יידי הרב וכו' מו"ה מנחם מאנדל קרענגיל נ"י לתדש אור הספר הנכבד "שם הנדולים" להגאון הקדוש חיד"א ולה"ה, להביאו לביהוד"ם עם הוספות רבות הנהות "מנחם ציון" וקונטרסי "שארית ציון" ופליטת סופרים" שמתו עיני על הערותיו ועל דבריו, ומצאתי בו חדשות ונצורות, כי מלבד שידורי הרמ"ק נ"י כבר יצא לו מוניטין בחכמת התורה בחיבורי ס' תורת עירובין, טירת-כסף ושערי גאולה, עור הוא כלשן גדול בספרי ראשונים ואתרונים והוציא מהם פנינים ואבני חפץ, להאיר ולהעיר על הספר שה"נ עד כי בצדק נאמר שהם הנ"ל לבש עתה צורה חדשה ויתענגו בו כל דורשי קדמוניות להבין שנות דור ודור, וע"כ אקוה כי ידעו להוקיר ערך הפועל והפעולה לקוח מאתו הספר בכסף מלא ויביאו ברכו לתוך ביתם זכות הגאונים הקדושים הנזכרים בספר הזה יגן עליהם ועלינו, כי ישוע יהורה וישראל ב"מינו, כנפש הכו"ח לכבוד עמלי תורה פה קראקא יום ג' שמונת תרס"ה לפ"ק:

מאיר הכהן ראפאפארט

מלפנים אכר"ק לוקאווי.

מכתב עוז! מיידי הרב חכם הכולל, נודע ביהודה ובישראל שמו מהלל, הבלשן המבקר מיה נפתלי משכיל לאיתן ז"ל ממינסק (בהמ"ס סדר הדורות השלם) בהגאון המפורסים בהמ"ס משכיל לאיתן וכו' וצ"ל:

בשם ה'! ב' ריח מרחשון שנת מאירו"ת עינים לפ"ק, מינסק.

כבוד מר יידי הרה"ג וכו' מו"ה מנחם מאנדל נ"י קרענגיל בקרית עוז קראקא.

התבוננתי יידי הרב! וכונתי לבי להערותיך ותוספותיך לספר רב הערך "שם הנדולים" להגאון חיד"א ו"ל האמנם לא היה לפני רק הקונטרס מאות א' אבל עברתי על פני כלו בשום לב ועין בוחן ודי הוא להוכיח במישור על הכלל כי כלו מחמדים — ספר "שם הנדולים" גם ער היום יפה אף נעים ונערץ כסוד קדושים וחכמים, ואתה הבאתי עוד בעדי עדים, וכללת את ימיו למאד, לשמע אזון כי תשים נוספות והארות לספר ההוא היה שער בנפשו כי ימצא בהם דברי חפץ, כי ידעתי מאז את כבודך לרב וגדול בתורה ולחופש מטמונים, אבל טוב מראה עינים מהלך נפש כי עברת את השערתי ותמוד לי בנדרש: — אבל ברוב לטהללם, אביאך במשפט על כל נעלם, למה תחבשם בטמון ותסתירם כסתר כנפוך, הכי צרה עיניך כי יתענגו עליהם דורשי רשומות, אם ימלאו העינים מטר על הארץ ויקו הוציאם נא אלינו ונדעם, רביט יהודוך כל חוקרי שפוני טמוני דורות עולמים יהלולך סלה, דורשי וזכונות חכמי וגדולי עמנו בדורות שהי' לפנינו ישאו מדרותיך, ויתנו כבוד לשמך וגם אני בתוכם אוהבך לנצח

נפתלי משכילאיתן.

שערי

הקדמה

ציון

בהנו"א

היו משתדל לדעת דרכי הספר ואה"כ היו מעיין בו
(דרכי הנמלה לר"י קא:ט:טון).

זה ספר תולדות אדם אר"י בר"ם עד שאדם הראשון מוטל גולם לפני מי שאמר והי' העולם הראה לו דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו דור דור וסופריו ודור דור ומנהיגיו שנאמר גלמו ראו עיניך כבר הם כתובים על ספרו דאדה"ר וזהו ועל ספרך כלם יכתבון (ב"ר פכ"ד) וכזה גם בבבלי דאמר שמואל ירחינאי לדירי חזו לי ספרא דאדה"ר ובתי' ב'י' ר' ור' נתן סוף משנה ר"א ורבינא סוף הוראה (ב"מ פ"ה) וזהו שיסד הפיימן (ר"ה א' סדר מלכויות) זכר ראש עפרות תולדות ספורות רשום ספירות זכר קריאת ספר גלמי שפר קצב לו בספר ע"כ, ויש לדקדק על לשון המ"ר עד שאדה"ר מוטל גולם, ומה הי' כונת הב"ה בזה להראות לפניו כל דורות העתידין בעוד שהי' מוטל גולם, וא"ל עפמשיז"ל אריב"ל ויכלו השמים וכל צבאם אל הקרי צבאם אלא צביונם כל מעשה בראשית בקומתן נבראו לדעתן נבראו לצביונן נבראו (ר"ה י"א) פרש"י לדעתן נבראו שאלם אם חפצין להבראות ואמרו הן ע"ש, וידוע גאה"ר הי' אוצר הנשמות העתידין להבראות וכמשיז"ל ע"פ מה שהי' כבר נקרא שמו ונודע אשר הוא אדם והראה לו כל צדיק שעתיד לעמיד ממנו יש שהוא תלוי בראשו יש בשערו יש כמזחו יש בעיניו יש בחוטמו יש בפה יש באזניו ויש במלתין (אולי ר"ל במילתו) וזש"ה איפה היית ביסדי ארץ ארשב"ל אמר הב"ה לאיוב אמור לי האיפה שלך באיזה מקום היתה תלוי' (מ"ר תשא פ"ט) ולפי"ז תיכף בכריאת אדם דכתי' גבי' ויפח באפיו נשמת היים נבראו או גם כל הנשמות עמו, ולכן כשרצה הב"ה לבראותן הי' הכל בשאלת פיהם ואמרו הן (וגם מה הוא בורר לו) הן החכמים הן הסופרים והן המנהיגים וזהו שדייקו בעוד שהי' מוטל גולם והיינו בעת שנפח באפיו נשמת חיים נראה לו כל הדורות הבאים ומה יגיע אליהם, כי עיקר תכונתן ודאי תלוי לפי המקום שיצא משם מאיזה איפה הוא בא ומאיזה אבר הוא מהנוצין, (ועזזה"ק ר"פ יתרו) ומה נעמו לפי"ז משיש במ"ר אמר הב"ה לאיוב אם יודע אתה באיזה מקום היתה איפה שלך אתה מתוכח עמי ולכאורה צ"ע איך ענין זה לזה ולהנ"ל יתישב דהרי כל איש ואיש אשר מאדם נאצלת הי' מצטיין א"ע ע"פ בחירתו באיזה תכונה שיהי' אם טוב או רע וכדומה, דהכל הולך אחר רצון הקדום ורצונו של אדם זהו כבודו, ומאיזה אבר יהי' נוצר כנ"ל וכן הדברים אמורים בריש ועושר, ויש להבין קצת ע"פ הידוע דרמ"ח אברים של אדם כנגד מ"ע ושס"ה גידין כנגד ל"ה, וא"כ הנברא ממקום המסוגל למצות קד"ה אזי מוכן לו עוני ויסורין כר"ע וחבריו וכדומה, והבא מאבר המסוגל למצות צדקה תרומות ומעשרות הוא סיבה לעשירות, והיו שאמרו במ"ר אם יודע אתה באיזה מקום היתה איפה שלך אתה מתוכח עמי (בתמי') דאז היית יודע דאך המקום גורם שיגיע לך יסורין כאלו והכל הי' ברצונך הטוב, וכל אשר יעבור תחת השב"ט הכל בבחירתך הי' ולכך נבחרת מאן, ומאתו לא תצא הרעות והטוב ומעתה מה יתאונן אדם חי וכל אשר נפח באפיו נשמת

חיים :

גדולים

גדולים מעשה צדיקים כי יסופר לדורות הבאים לעורר לבכם לאמר זה הדרך הלך פלוני הצדיק לכו אחריו וזכות הרבים תלוי בהקדושים אשר בארץ המה באופן שיהי' זכר צדיק לברכה ברכה להמוכרים אותו וברכה להצדיק בעולם העליון כי ינתן לו מהלכים בין צבאי מרום העומדים ע"י החיים אשר בעוה"ו המזכירים בשבחו ולומדים ממעשיו לעשות כמוהו ולהלך בדרכיו וזה תכלית הברכה אשר ברך ה' את דוד עבדו ועשית לך שם כשם הגדולים אשר בארץ המה והוא אשר חכמים הגידו כתר שם טוב עולה על גביהם ואמרו אשרי מי שגדל בשם טוב כי טוב שם משמן טוב שהכל מתבשמן בו ובשמו הטוב ההולך למרחוק נמצא צדיק זה בא לבית מלונו ומצורתו פרוסה על כל החיים לוקח נפשות חכם בשמו הטוב אשר השאיר אחריו שם עולם אשר לא יכרת וזה פרי צדיק עץ חיים:

ימים רבים לישראל מעת אשר הופיע על פני הכל כעצם השמים למותר ספרי שם הגדולים חכרם ויסדם התייר הגדול חסידא קדישא מרן חיד"א ז"ל קבץ ורבץ ועשה ציון לנפשות גדולי ישראל וסופריהם מעשה תקפם גבורתם וצדקתם תולדות ימי קדם לדעת מה עשו חכמי ישראל עד היום, לזכות בה את החיים ואת המתים וזהו החסד של אמת וכאן מתים יורשים את החיים שגם להם לתועלת, כי מרוח קדשם לדור אחרון נאצלה, וכמה גדולים אשר לא זכו להפיץ מעיניהם חוצה להקים שם בישראל, וגם אותם אשר שמו אותהם אותות לפי רוב השנים המעיט ידיעת שמותם וספריהם וברכות הימים הכל נשכח זהאישי המגלה עפר מעיניהם ויזכירם בזכרון טוב הוא המחיה אותם מערימת עפרותם, ואם לא זכינו לראותם, דבריהם הם זכרונם, וספריהם הם שמותם, וכן נזכה לחזות אותם, עת יעוררו משנתם, להגיה מאפלותם, נשמתם הצרורה בצרור החיים:

מה מתוק מדבש לשון חכם הגאון מלבי"ם ז"ל בהסכמתו לספר שם הגדולים (קראמאשין הר"ג) וידמה הדברים שם לאיש הבא בכרם חמר יאכל ענבים כנפשו לשובע יין הרקח ישנה לרויה ובצאת שמח מלא כל טוב וברכה, ישאל מי בעל הכרם הלזה מי הנוטעו הנוצרו השומרו מי הוא נדיב לב יקר רוח הלזה אשר פתח אוצרות ברכתו לרבים למען יודו לו חסדו ויספר צדקתו לנתיבות עולם, וישיבו אליו כי אין יודע ואין איש מכל המון אנשים אשר העניק להם רב טוב וחסד יהי' לו לב נבון לב מרגיש לשאול על בעליו להכיר טוב ממיבו וחסד איש חסדו הלא כדי ביון וקצף, כן היינו לפני אבות החכמה ראשי אלפי ישראל אשר בעמל נפשם בנייעת כפם עתקו גם גברו חיל מלאו אסמיהם בר על כל גרנות דגן והשאירו אוצרות חוסן ואסמי יקר לבני ישראל לדורותם ומעצלות ורפיון ידים מקוצר רוח וחסרון הכרה שמות המטיבים האלה במצולות ההומות השכחה המבעו ואין אומר הושב ואין משים על לב עד שקם איש חי וכו' מו"ה חיד"א ז"ל וכו' עיין שם באריכות מרפא לשון עץ

את הכל עשה יפה בעמ"ו עם סופר מהיר ואסף איש מהור בסדר ומשמר נכון סדר זמניהם זה אחר זה זמן וזמן; למשפחות בית אבותם, מחצבת תולדותם למקומותם במושבותם, זמן היותם, מקום תחנותם, סדר חיותם, מספר שנותם, שנות גויעתם, תכונתם ומהותם, לפי ערכם ומדרגתם, מוריהם הוריהם ומנליהם, צאצאי מעיהם ותלמידיהם, חבוריהם וידיעותיהם, נזכרים ונעשים הלא בספרתם, ספיר גזרתם, והיה שריד לאחריתם, ואת הקורות אותם, וכמעט שבו הנפשות הטמונות באוצר זה מאות בשנים בצרור החיים, לגור עוד בארצות החיים, והמיד יזכירו שמותם

שמותם בשמיעתם, המה זכאין באמירתם, בכל הארץ יצא קו תהלתם, ולהיות גלוי הספרים הנקובים בשמותם. ואף אשר המה בכתובים ובאוצר שניות החמדה המה ממנוים ובחדרי חדרים צפונים, מגדולי הראשונים, יקרים מפז ומפנינים, הקיץ נרדמים ומעורר ישנים, לאור באור

החיים:

ואם כל ספרי הגאון חיד"א ז"ל יקרים המה מאוד בכל חלקי התורה אמנם ספריו אלה רבה למעלה ראש וגדלה מעלתם, מהנוגע לתולדות גדולי ישראל וספריהם ויתרון הכשר לו על כל דורשי קדמוניות שלפניו בסדרו וסגנונו וכבר יצא להם שם תפארת בין חוקרי ישרון בישראל וגם בעמים וכאשר כבר הארכתי בזה (בקונטרס תו חיים הוא תולדות חיד"א) וזהו שעמרה לו על שה' גם שליחא דרחמנא עבר אפסי ארץ וים רחוקים ובכל מדרך כף רגלו התודע אל גדולי הדור וחכמי' עיניו ראו ולא זה ספרים רבים נדפסים חדשים גם ישנים וכן כתבי יד השפונים והטמונים וגם אוצרות הספרים (ביבליאוטיקון) אשר בחצרות המלכים ה' פתוחים לפניו אשר לא זכה בהם אדם מעולם, ומדי נתן מעינו במ ידע להוציא פנינים יקרים ממעמקהם, וכן ספורים, נעימים מהנוגע לתולדות ישרון וספרתו ולאסוף אותם הביתה בית ועד לחכמים, ואך אחר שבררם ולבנם והעמיד הרברים על האמת על כסים נכון וקים, ביום ההוא יצא מים

חיים:

אך זאת יצע לרבים וגלוי לכל איש אשר לב מבין לו כי בכל מלאכת אנושי בכלל ומלאכת כותבי הקורות ותולדות ישרון בפרט לא נמצא שלימות גמור היכול איש להתפאר ולאמר כי ביכלתו לרתק ולרכוס. כל גאוני הדור וספריהם מאז היתה לגוי עד היום הזה ולאסוף בחפניו כל אפסי ארץ אם כנובה ארוים גכהו ואף אם אלף שנים יחיה לא יבא עד אפס קצהו ולכן גם הגאון חיד"א ז"ל אם כי נובל לאמר עליו בצדק כל יקר ראתה עינו, ונר החכמה הלך לפניו לחפש כנרות אף באוצרות הספרים ובידו סדורות, כל המעשים וכל הקורות, צופה ומביט עד סוף כל הדורות, ועל מי לא יקום אורו? בכל זאת אך עיני בשר לו והשאיר אחריו עוללות לא מעטים להתגדר לאנשים הבאים אחריו ובפרט אודות הגדולים אשר ארץ אשכנז ופולין הרה וילדם וגדלו שעשועי' שלא ה' בקי בהם ובשמותיהם כל כך, כי מעולם לא דרכו רגליו על אדמת רוסיא פולין וגל-ציון כי הורתו ולדתו וגדולתו ה' רק בארצות

החיים:

וגם כי לרוב שרדתו בעבודת הקודש שה' שליחא דרחמנא, ולמרבות ספריו אשר חבר בכל מקצוע שבתורה לא כוון מלאכתו בבת אחת לסדר אותו כהלכתו וככל משפטו וחקתו בפעם אחת ואך: בחלקו"ת ישית למו ופרצי"ם הצאנה פסקי פסקי ס' שם הגדולים בג' מהדורות וס' ועד לחכמים בב' מהדורות וזאת התיקונים והשממות הרבות אשר עלו וכאו בספריו הרבים ובפרט כי בכל עת שבקר אוצרות ספרים בכל רחבי התבל וככ"פ נגלו לפניו העלומות חכמה והמון נסתרות שלא ידע מהם בקדמתו, גלל כן אין לו דמות גוף אחד (ולא נברא יחיד) ואך דו פרצופין נבראו בראשיתו, וכבר בא חכם „בן יעקב" מווילנא (בהמ"ס אוצר הספרים) ונתן אל לבו לקרב אל המלאכה לערכו ולסדרו בסדר חדש ומועיל לקרב עצם אל עצמו וה' לבשר אחד ומכל האבנים נעשה אבן אחת מכל המדורות הנ"ל והמפורים בכל ספריו וכל הכתובים בספריו

חיים ז

ואף כי דבר גדול עשה בעמיו ותשואות חן חן לו על הדבר הזה, עכ"ז עוד מגרעוה נתן לבית פעמים אין מספר כי נשמטו על ידו כמה וכמה דברים יקרים ולפעמים

אף כמו חצי דף ומסתפק א"ע רק בתיבת וכו' וכן לא יעשה, גם נשממו ממנו לפעמים כמו בתים שלמים ולא הביא זכרונם כלל, ולפעמים להיפך שהביא גדול א' ב"פ ובשניו שם עד שיחשוב הקורא כי רבים המה ואולם אחד אני יודע, (ואמנם הגאון חיד"א ז"ל על שבאו דבריו בכמה מהדורות, ולא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בו, או על של"ה בקי כ"ב בחכמי אשכנז ופולין כנ"ל, ואם ה' גדול א' אב"ד בכמה קהלות חשבו לשנים) ואם כי גם אני לא רציתי לשלוח יד והנחתי הדברים כשהי', עכ"ז העברתי עליו בקולמוסי ועשיתי עליו ציון בהנהגתי, מנחם ציון בכל מקומות הללו ועל כל אשר יעבור תחת שבט הבקורת, וגם עבר החכם הנ"ל לפעמים על לאו דלא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע והוא פנים קלק"ל, ואנכי באתי אחריו למלאות הדברים, ראה נתתי לפניך היום את החיים:

וכבר שפך עליו מרירות בעל מחזיקי הדת (שנת תרמ"ט ס' כ"ב) על כל הנ"ל ומחי לי' אמוחא מאה עוכלי בעוכלא, ומסיים שם בזה"ל ידעתי כי האמרון אלי אחרי הודיע אלקיים אותך את כל זאת המתחיל במצוה אומרים לו גמור אבל שמעוני קוראים יקרים הנה שם בקראקא העיר רבתי עם מלאה חכמים וסופרים ידעתי כי שמה יש מי שראוי לאותו אצמלא יותר ממני הוא הרב וכו' מהר"ם מאנדל קרענגיל שלי"מ, לו עשר ידות בבקורת העתים ורבות פעל ועשה במחקר הזה, וכבר עשה סדר לכל חלקי שם הגדולים ועד לחכמים וכו' תמכו בידיו מזה ומנה, ועוררו אותו להוציא לאור מחדש את שם הגדולים לשם ולתפארת, ושם הגאון חיד"א וזכרו, ישאר לברכה בקרב הארץ עכ"ל הכותב (הרב וכו' מוהר"א קאפל מדמבראווני נ"י בעל הגה' על הזוהר) וכמו כן נתעוררתי לא פעם ושתים מאה כבוד ידידי המנוח הרב החכם דורש קדמוניות מוהר"ן משכילאיתן ז"ל ממינסק בהמ"ח "סדר הדורות השלם" כאשר יעידון ויגידון דבריו במכתב עון הנ"ל וכבר הביא גם הוא מדברי בהנהגותיו בספרו שם, וכי מוציא מצא חיים:

גלל כן הרהבתי בנפשי עון להוציא לאור מחדש ספרי שם הגדולים כפי שנדרס בראשונה (ליווארנא תקל"ד) וספרי ועד לחכמים (שם תקמ"ו) וגם התיקונים וכל אשר נשמט וכל המסתעפים ומפורזים כיתר ספריו, עם הגהותיו וציונים, ובשם "מנחם ציון" מכוננים, ורחמתי עליהם וקרמתי עליהם עור, אור חדש על ציון תאיר להשים המעקשים למישור ולישר הדורים, מהמון סתירות שמבראשית צאתו לאור אשר נמצאו ובאו בו עד היום ומבין החשך להאר אור בהירות, ולכל אוהבי התחקות על שרשי מחצב כל ספר ומחברו שנת חיותו וגויעתו, ושנת הדפסתו, ולכל דורשי צפוניות וקדמוניות יפתחו פתחי און למו ספורות, ולישב כמה השגות מהמפורשים וחכמי הקורות, וגם אשר לקמתי לקט עני לקומי בתר לקומי מחכמי בעלי אסופות ואלפי מחברים וספריהם, ובכל מסתריהם חדרתי בעין חודרת והי' למאורות, ובאתי במשפט על כל נעלם במקום שדברי המחבר סתומים, ובפרט בשמות הבאים מאת מרן המחבר רק בר"ת ואת שמו לא הגיד ולא נפתרו עד היום (וכן ע"י הח' בן יעקב) וב"ה עלה בידינו לפותרם אחת לאחת ומקום הניחו לי להתגדר בו שלא יסוף זכרם מזרעם מה זרעם בחיים:

ובפרט אותן המקומות שהניחם הגאון המח' ז"ל בעצמו כצ"ע, חתרנו להגיע למקום ישו"ב ויגעתי ומוצאתי תאמין, וכן במקום שמעה בו המחבר ז"ל במח"כ מעצמותיו הקדושים א"פ, ואין אני אומר בזה אחכמה! וחכמתי אני יותר (ח"ו) אני בינה לי גבורה, ואך הרי זה דומה כננס ע"ג הענק כי מאז ועד היום הרבה נודעת,

אשר מהם ה' נגרעת, ובכונן רא יד האחרון על העליונה, וחסרון יוכל להמנה, ואחרון אחרון חביב, ועת הקציר עדיף מעת האביב, וכן במקומות אשר נפל מעות מיד בדפוסים הראשונים, ואחריהם כל מדפים ימשוך ועוד מוסיף על הראשונים עשרת מונים, עד שכמעט הפסולת מרובה, את כל זה בררנום ב"ה וזקקנום ככסף צרוף, בצרוף אחר צרוף וחפשנו בניירו"ת עד מקום שידינו מנה"ת כי ממנו תוצאות חיים:

כמו כן אמרנו לעשות מלואים ל"ש שם הגדולים, והן אמת רבים המה שלא הזכירם הגאון המחבר, ואולי מטעם הכמוס עמדו חתום בעוצרותי"ו או שלא בא המחבר רק בשביל דבר שנתחדש בו והשאר מונחים ויחנו בחסרו"ת ועכ"ז אמרתי החסרון להמנה, אך ורק באותן שנשמטו ממנו בשוגג בלי כונה, והמה אותם שזכרם הגאון המח' את חבוריהם במערכת הספרים ולא העלה שמותם במערכת הגדולים, וכן להיפך באלו שנזכרו שם לטובה בשמות הגדולים ולא נפתחו ספריהם במערכת הספרים, ואם אמנם החכם בן יעקב כבר התחיל להתגדר במלאכה זו, מתרפה במלאכתו ה' ולא הביא אף עשרה למאה, ואנב ארחא אמרתי להזכיר לטובה לחיים ארוכים לכבוד עיר מולדתי ק"ק קראקא להביא גם חכמי' משם קדושי' רבני' גדולי' וסופרי' ובפרט אותם שלא הובאו עוד וזכרונם בספרי קדמוניות עד היום וכדי שלא ישכח זכרם לנצח ורק המצויינים ביותר ועוד הנחתי מקום להתגדר בו (א) וקראתי את הקונטרס הזה בשם „פליטת סופרים“, ואת יתר הפליטה הנשאר בציו"ן בהנה „מנחם ציו"ן" מיראת האריכות שלא יתרבו הענפים על העיקר (ב) אמרתי להביאם בסופו בקונטרס מיוחד ועוד העבורנה הציו"ן ע"י מונה וכשם „שארית ציו"ן" יכונה, ומעתה כל הנשאר בציו"ן והנותר קדוש יאמר לו וכל הכתוב לחיים:

לזאת אך בצדק קראתי את שמו „שם הגדולים השלם“ כי הוא אוצר בלום, נופך ספיר ויהלום, וזכרון אחר יהי' לכלם וכלם נזכרי"ן בזכירה אחת, והולדתו כיוצא בו הוא תולדות הגאון חיד"א ז"ל מיום לידתו עד יומו האחרון, ויהי' בנסוע הארון, להודיע לבני האדם מעשה תקפו וגבורתו חבוריו וחכמתו ואת כל הקורות אותו, לזכרון לדור אחרון והיה על מצחו תמיד, כתוב ת"ו לחיים:

וזכות הגאון המחבר יגן עלינו, נזכה ונחיה ונירש טובה וברכה לשני ימות משיחנו, ובמהרה תחזנה עיננו, בשוב ישוב ה' שבותינו, לציון עירנו, קרית מועדנו, ויהמו נא רחמי על שארית ציון ועל פליטת סופרינו, ויקבץ נדחנו, בקרוב בימינו, לראות בבנין עדי עד בית קדשנו והפארתנו, כי שם צוה ה' את הברכה לחיים:

כעתירת המחבר.

(א) ברם זכור אותו האיש לטוב ידידי החכם המבקר מו"ה פ"ה וועטשטיין נ"י הוא אמר ולי' יעשה לקבץ כעטרי גורנה אסף קבץ ורבץ כל גדולי' ופ"מ דעירנו בכלל מאז היתה לקהלא קדישא עד היום ומו לא נפקד כהיום הזה? דור לדור ישבח מעשי' ויגיד גבורתי' ונתן לה כמעט תמונה חיה: (ב) וכן קצת הערות אשר השגתי מאת ידידי הרב האב"ד המבקר מו"ה אברהם סג"ל איטינגא נ"י מדוקלא (בהמ"ס שם הגדולים השלישי) נכד הגאון מהרש"ק זצ"ל מבראדי (יכונה אס"א), והרב מו"ה שאול לוונשטיין נ"י מפ"ק (יכונה של"ש):

ברכה ותהלה!

הנה שפתי לא אכלא כהביע תודה וברכה להמטיבים עמדי והמחזיקים בידי להוציא לאור ספרי זה, ובפרט איש בריתי נבר אמתי הרב האב"ד הנגיד מו"ה משה דייטשר נ"י (בהרב הנגיד מו"ה שאול חנני' דייטשר נ"י מחזיק בית דפוס היותר טוב המשובח ומפואר במדינתנו) ישא ברכה מאת ה' ויתברך בברכה המשולשת בני סמיכי חיי אריכי ומווני רווחי, אגס"י: